

التیام زخم های شهر، حواله به سال بعد

مروری بر شبکه مسائل مشهد که انتظار می رود مسئولان محلی و ملی در سال آینده برای آن ها برنامه جدی داشته باشند

وضعیت قرم کم آبی

داستان دشت تفتیده مشهد، مثنوی هفتاد من کاغذ است. خشک سالی های چند سال اخیر حال آبی شهر را حسابی ناخوش و وضعیت را قرمز کرده است. میانگین بارندگی های مشهد نیز از مهرماه امسال تاکنون نسبت به دوره بلندمدت حدود ۶۰ درصد کاهش داشته واندک بارندگی های امسال هم مرم هم این زخم ناسور کم آبی نبوده است. در بیان عمق فاجعه کم آبی شهر هم همین بس که از چهار سدی که آب مشهد را تأمین می کنند، سه سد طرق، ارداک و کارده از مدار خارج شده اند و فقط سد دوستی باقی مانده است که آن هم حال خوشی ندارد و آبش ته کشیده است. برای حل بحران کم آبی مشهد اگرچه اقداماتی مانند انتقال آب از جنوب کشور و غرب مشهد، حفر چاه در شهر و... در حال انجام است. اما بی تردید این ها کافی نیست و مسئولان باید برای تشنگی مشهد فکر جدی تری بکنند، شهری که علاوه بر جمعیت حدود سه میلیون نفری اش، به برکت وجود مضجع منور شمس الشومس^(۱) سالانه میزبان دست کم ۳۰ میلیون زائر است و منابع پایدار آب یکی از الزامات این میهمانی ده ها میلیون نفری به شمار می رود.

حال ناخوش هوای شهر

قصه آلودگی هوا در مشهد دست کمی از بحران آب ندارد. حال و هوای شهر هم و خیم است؛ شاهد متالش هم این است که مشهدی های از ابتدای امسال فقط حدود ۲۵ روز هوای پاک تنفس کرده اند. آلودگی هوای شهر از عوامل مختلفی نشئت می گیرد؛ از ریزگردها بگیرد تا ناوگان حمل و نقل فرسوده و مازوت سوزی نیروگاه توس و... از داستان ناوگان حمل و نقل فرسوده و لزوم نوسازی و دست کم بازسازی آن بگذریم که علاوه بر اینکه شهرداری پای کار است. دولت هم باید پای کارش بیاید؛ حالا به ریزگردهایی می رسیم که تا چند سال پیش تقریباً فقط میهمان ناخوانده آسمان شهرهای غرب و جنوب کشور بودند. اما اکنون در مشهد هم صاحب خانه شده اند. اوایل دی ماه امسال بود که ریزگردها آن چنان به آسمان مشهد هجوم آوردند که شاخص کیفیت هوا از عدد یانصد هم فراتر رفت؛ ثمره مشهود تصمیمات مسئولان استانی هم درباره آلودگی هوای شهر تصمیم گیری های دیر هنگام کارگروه اضطرار برای تعطیلی فعالیت های آموزشی و ورزشی و توصیه به مراقبت و سازگاری باگرد و غبار بوده است. مازوت سوزی طوس هم گره کوری است که ظاهراً هیچ کس درباره اش برنامه ای ندارد؛ نه مدیران نیروگاه و نه مسئولان استان.

زیارت، پیر پروژه ها و بودجه

پذیرایی سالانه از میلیون ها زائری که به پابوسی حرم مطهر رضوی مشرف می شوند، زیرساخت هایی نیاز دارد که بی تردید تأمین برخی از آن ها نه در حوزه اختیارات مدیران

فاطمه کرمانی

گزارش روز

فقط چند برگ از تقویم ۱۴۰۲ باقی مانده است؛ روزهایی که انگار سرعت گذارشان بیشتر از باقی سال است و در چشم برهم زدنی هم اسفند را به فروردین گره می زنند. سالی که گذشت اگرچه برای ما مشهدی ها تلخ و شیرین کم نداشت، اما این روزهای آخر سال را فرصت مغتنمی دانستیم تا باز هم از شبکه مسائل مشهد بگوییم؛ از مشکلات زیست محیطی مانند کم آبی و آلودگی هوا و کشف رود ناپسایمان تا چالش های توسعه ای مانند پروژه های بر زمین مانده و حاشیه شهر و... مخاطبانمان در این گزارش، هم مسئولان محلی هستند، هم ملی ها؛ باشد که در سال ۱۴۰۳ دست کم گرهی از مشکلات دومین کلان شهر کشور باز و چشم انداز روشنی برای مشهد ترسیم شود.

باشد، سرانجام عاقبت به خیر شود.

درمان حوزه درمان

زیرساخت های درمانی مشهد هم به عنوان یکی از قطب های گردشگری سلامت کشور با نقطه مطلوب فاصله دارد. این را ما نمی گوییم، داده های رسمی می گویند که بر مبنای آن ها فقط در حوزه تخت های بیمارستانی، مشهد دست کم به ۲ هزار و ۸۰۰ تخت دیگر نیاز دارد؛ در راستای جبران این کمبود ها پروژه هایی مانند بیمارستان ۵۴۰ تختخوابی پیامبر اعظم^(ص) در حاشیه شهر مشهد در حال اجراست که البته پاشنه آشیل آن ها نیز تأمین منابع مالی است و همین مسئله هم بارها بهره برداری از این بیمارستان و دیگر پروژه ها را با تأخیر مواجه کرده است. از لحاظ نیروی انسانی هم در این بخش وضعیت مشهد چندان خوب نیست؛ کمبود ۶۰ درصدی پرستار در شهر سبب شده است که مسئولان درصدد جبران این کمبود با راهکارهایی مانند اضافه کاری پرستاران باشند؛ راهکاری که البته فرسودگی پرستاران و کاهش کیفیت خدمات ارائه شده رایبه دنبال دارد؛ علاوه بر آن، از حوزه پزشکان نیز خبرهای خوبی به گوش نمی رسد؛ «روزی را می بینم که برای یک عمل جراحی ساده مجبور باشیم به خارج از کشور سفر کنیم.» این جمله را علیرضا صداقت، رئیس سازمان نظام پزشکی مشهد، درباره موج مهاجرت پزشکان این شهر گفته است. او همچنین در جای دیگری درباره آمار رو به افزایش خودکشی دستیاران پزشکی و پزشکان جوان مشهدی هشدار داده است. حل چنین مسائلی در حوزه بهداشت و درمان نیز که با سلامت مردم در ارتباط است، چاره اندیشی ویژه مسئولان را می طلبد.

حريم برزخی

پیشینه اختلاف مرزی مشهد با شهرستان طر قبه شاندیز به زمان تشکیل این شهرستان، یعنی حدود شانزده سال پیش برمی گردد؛ اختلاف مرزی کهنه ای که سبب شده است گستره وسیعی در محدوده نمایشگاه بین المللی مشهد تا ویرانی بلا تکلیف بماند. در این مدت مدیران بسیاری در مشهد آمده اند و رفته اند و هر یک پیگیری هایی برای گردشایی از این مسئله انجام و وعده هایی هم داده اند. اما همچنان خبری از تعیین تکلیف نهایی آن نیست. البته شهریور ماه پارسال

بود که استانداری خراسان رضوی اعلام کرد گره حريم مشهد تا پایان همان سال (۱۴۰۱) باز می شود، اما چنین نشد؛ خلاصه پاسخ استانداری به آخرین پیگیری های امسال ما نیز این طور است. در استان از لحاظ فنی جمع بندی نهایی انجام و اتفاق نظر حاصل شده است. اما طرح نهایی استان پس از تأیید وزارت کشور باید در هیئت دولت مطرح و تصویب شود که البته معمولاً در سال منتهی به انتخابات (مجلس و خبرگان رهبری) به موضوع تغییر تقسیمات کشوری ترتیب اثر داده نمی شود؛ حالاً که به نوعی پرونده انتخابات امسال بسته شده است، باید منتظر ماند و دید پرونده این اختلاف کهنه مرزی آیا در سال جدید بسته می شود یا نه؟

حاشیه های ادامه دار حاشیه شهر

حاشیه نشینی در مشهد و آسیب های دنباله دارش هم از آن دست مسائلی هستند که بارها و بارها مسئولان استانی از لزوم سامان دهی آن گفته اند و وعده هادر این زمینه هم پر شمار است؛ بیش از یک میلیون و ۳۰۰ هزار نفر در ۶۶ پهنه حاشیه ای مشهد سکونت دارند. بر اساس طرح جامع شهری، استاندارد تراکم جمعیت به ازای هر هکتار باید چهل نفر باشد که این رقم در مشهد چهارصد نفر، یعنی ۱۰ برابر میانگین استاندارد سکونتی است و بخش عمده این بار جمعیتی، مربوط به حاشیه شهر است. اگرچه اتفاقات مثبتی که در حاشیه مشهد رخ داده، کم نبوده. اما آسیب های این محدوده آن قدر زیاد است که هنوز هم خبری از درمان این زخم کهنه شهر نیست. وجود سکونتگاه های غیر رسمی، تأمین امنیت، جمع آوری فاضلاب های شهری، زمین های رهشده، کمبود سرانه های ورزشی، فرهنگی و آموزشی در این مناطق، کمبود مراکز درمانی و... بخشی از مشکلات محلات حاشیه ای شهر هستند که حدود ۶ درصد وسعت آن را در بر می گیرد؛ مشکلاتی که هر یک از آن ها به فراخور هر محله نیازمند راهکار خاصی هستند و البته اجرای راهکارها هم بی تردید مستلزم تأمین منابع مالی ویژه و نه تزریق قطره چکانی است.

حريم نابسامان حرم

پرونده نوسازی بافت فرسوده اطراف حرم مطهر رضوی به اوایل دهه ۷۰ برمی گردد؛ زمانی که سراج الحادین کازرونی، وزیر وقت مسکن، نامه ای به رهبر معظم انقلاب نوشت و در آن بر لزوم بازسازی و نوسازی این بافت تأکید کرد. پس از آن با تصویب طرح «طاش»، شرکتی با محوریت شهرداری مشهد، آستان قدس رضوی و وزارت مسکن اجرای این طرح را عهده دار شد. اما در مسیر اجرای این طرح و طرح های بعدی برای نوسازی حريم مطهر امام رضا^(ع) چالش هایی ایجاد شد؛ اگرچه در این مدت اقداماتی انجام شده است، اما اکنون که حدود سه دهه از آن زمان می گذرد، پرونده نوسازی بافت فرسوده اطراف حرم مطهر رضوی همچنان باز است و ارائه تسهیلات و مشوق ها هم آن طور که انتظار می رفت در پیشبرد پروژه ها و اقناع مردم برای نوسازی مؤثر نبوده است.

آسیب های اجتماعی

داده های رسمی حاکی از آن است که وضع مشهد در زمینه برخی آسیب های اجتماعی چندان مطلوب نیست. فهرست این آسیب ها هم کوچک نیست. وضعیت طلاق در مشهد و خراسان رضوی صدای مسئولان استانی را هم درآورده است؛ نمونه اش صحبت های اخیر یعقوبعلی نظری، استاندار، در دومین کنگره استانی بانوان تأثیرگذار است که درباره آمار زیاد طلاق اظهار نگرانی کرده بود. آمارها هم بر این زیادبودن مهر تأیید می زنند. آن طور که داده های سایت ثبت احوال نشان می دهد، از ابتدای امسال تا دی ماه ۱۷ هزار و ۹۳۹ هزار فقره طلاق در استان ثبت شده و این درحالی است که در همین بازه زمانی ۳۴ هزار و ۳۴۹ فقره ازدواج به ثبت رسیده است؛ به عبارتی تقریباً از هر دوازده زوج یکی به طلاق ختم شده است. اعتیاد، نزاع، کودکان کار و خیابان، خشونت های خانگی و... نیز برخی دیگر از این آسیب های اجتماعی است که گریبان مشهد را گرفته است. برخی زیادبودن آمار این آسیب ها را در مشهد به مهاجرت زیادبودن این شهر نسبت می دهند، اما صرف نظر از این مسئله، وجود چنین آسیب هایی زینده مشهد نیست. برای کاهش این آسیب ها نیز باید راهکارهای چند جانبه و جامعی در نظر گرفته شود؛ راهکارهایی که شاید به مطالعات و آسیب شناسی بیشتری در مقایسه با راهکارهای پیشین نیاز دارند تا ثمره مثبت آن ها در جامعه عیان و ملموس باشد.

